اجزا اولارق نشر قیلنه‌جق

عالم اسلام

هم

دین حکمتلری

محرر و ناشری:

عبد الرشید ابراهیموف

(ایکنجی طبعی)

طبع اولندی عبد الرشید بن عمر ابراهیموفنك الکتریق باصمه خانه‌سنده
س. پترسبورغده غلازوفسکی اورامده ۱۲ نچی خانه‌ده.

Электро-печатня А. О. ИБРАГИМОВА СПБ., Глазовская 12.

1907 — ۱۳۲۵

اجزا اولارق نشر قیلنه‌جق

علم حال طی

هم

دین حکمتلری

محرر و ناشری:

عبد الرشید ابراهیموف

ایکنجی طبعی

طبع اولندی عبد الرشید بن عمر ابراهیموف الیکتریق باصمه خانه‌سنده
س. - پتربورغده غلازفسکی ادرامده ۱۲ خانه‌ده

Электро-печатня А. О. ИБРАГИМОВА. С.-Петербургъ, Глазовская 12.

1907 — ۱۳۲۵

یا فتـاح یا علیم

شریعت محمدیه‌نڭ حکمت که موافق بولغان امرلری حقنده بر آز سوز: اهل انصاف هیچ انکار ایتمایه‌جکدر حقیقت هر کیمگه لازمدر. دکل یالغز انسانیت دعواسنده بولغان کشی‌لرگه، حتی جاهل عوام دخی حقیقتی آرزو ایدر، اوزی عمل قیلماسه‌ده حقیقت‌دن سوز سویلر، هر زمان حقیقت و حقلق دوغریلق دیگان سوزلرنی تکرار قیلور. حتی بتون مشهور جهان بولغان ظالم‌لرنڭ دخی اکثری اوز عملی‌نڭ حقیقت اولدیغنی دعوی قیلور.

بو حقیقتی ایزلگان آرایان یر یوزنده دوران ایدن طلب حق سیاحلر، اوزلرینه نه قدر زحمت و مشقت‌لرنی تحمل قیله‌لر، همه‌سی دیرلرکه: حقـانیتی آرادم، حق‌لقنی ایزله‌دم، مقصودم حقانیتی میدانه قویمقدر.

هر کیم حقیقتی آرار ایسه، هیچ شبهه‌سز اولا اوز نفسی‌نڭ راحتنی تأمین ایچوندر، صوڭره اوزی برلان برابر یر یوزنده یاشامقده بولغان نوع بنی آدم‌نڭ رفاه حـال و استراحتنی کوزتمکدر. بر عالم علمنی شاگردلرینه آڭلاتمق اوچون هفته‌لر، آیلر، یل‌لر ایله تعلیم یولنده زحمت چکدیسه، مقصودی حقیقتی آڭلاتمق‌در، بر محرر و یازیجی: صحیفه‌لر، کراسه‌لر، جلدلر تولدیروب یازو یازار ایسه، مقصودی حقیقتی افاده ایتمکدر. بر خطیب منبر اوزرنده طاوشلری قصلغانچه قچقروب وعظ نصیحت ایدرسه، مقصودی حق‌لقنی اعلام ایتمکدر.

بر کاذب دخی اوز مقصدینه مبنی صرف یالغان بولغان بر نرسه‌نی دعوی قیلسه، مقصدنی میدانه کتورمك اوچون حقیقت اولدیغنی اثباته چالیشر.

حقیقتی انکار ایدنلرده هیچ بر وقت حقیقت‌نڭ عدم لزومنی دعوی قیلمازلر، بلکه اوزلرنڭ باطل‌لرنی میدانه قویمق اوچون حقیقتی ستر ایدرلر. بعض وقت‌لرده اهل ضلال حقیقتی ستر ایده‌ماز، انکارده ایده‌ماز، فقط حقیقتی قبول ایتمکده مکابره وعنادلق قیلور، نتاکه مشهور انگلیز محررلرندن موسیو کارلییل جنابلری، "مجاهدلر تاریخی" نام اثرنده، حضرت محمد ع‌ه م نبوتنی اثبات بعدنده دیرکه: "محمد حق پیغمبردر، پیغمبرلگنده شك یوقدر، بکا فقط سن محمدی‌لکی قبول ایله دیسه‌لر، من اوزم محمدی اولمق استه‌میورم، بنم اوچون محمدیلکدن مجوسیلك افضلدر". اشته بوآدم حقیقتنی انکار ایتمیور، بلکه حقیقتنی اوزی اثبات ایتکان بعدنده، بن قبول ایده‌میورم دیر. انسانیت دخی حقیقت ایله قائم اولدیغی حالده، ضلالت، عناد و مکابره سایه‌سنده انسانیته دخی مانع اولادر.

بو زمانده مدنیت دعواسنده بولغان اقوام غربیه شو عناد ایله مبتلا اولارق معنای مدنیته دخی مخالف حرکت ایتمکده‌درلر.

مدنی دیمك شهر خلقی دیمکدر. مدنیت‌نڭ اصطلاحی شرعی معناسی: بر قانون و نظامغه تابع اوله‌رق، اوامر نواهی‌گه اطاعت ایتمك دیمکدر. زیرا قانون شرعی هر بر منفعتنی جالب و هر ضررنی دافع و انتظامنی محافظه اوچون وضع اولنمش بر حقیقتدر. ایکنجی معنا ایله مدنیت بر قوهٔ جامعه‌درکه: انسانلرنڭ شهرکه اجتماع‌لرندن حاصل اولور. بو قوهٔ جامعه‌نڭ محافظه‌سی حقیقت ایله قائمدر. اشته بو حقیقت دخی

اسلامیت‌نڭ هر امرنده و نهینده لمعان ایدر. اسلامیت‌نڭ بتون اساس و بناسی تمام تمام حقیقت اوزره قورلمشدر.

اساس دین مبین اسلام بولغان ادلۀ اربعه بزنڭ بو دعوامزی هر عاقل منصف عندنده اثبات ایدر. شرع شریف‌نڭ واضعی الله‌در، حضرت پیغمبر شول اللهنڭ امرنی خلقغه ایرشدرمك اوچون اورته‌ده بر ایلچی‌در.

آتا آنا بالانڭ دائما یخشی اولمه‌سنی آرزو ایدر، بالاسینڭ یخشی اولمه‌سنی ایستر. فقط آتا آنانڭ بو آرزولری بالادن بر منفعت و فائده امیدیله دکلدر، بلکه یالکز بر مرحمت‌در، حتی بیك کوب آتالر، زیان و ضررنی هر کون و هر ساعت کوزی ایله کورسه دخی، بالاسینڭ یخشی‌لغنی و صلاح حالنی آرزو ایدر. بالانڭ هر تورلی گناهی‌نڭ همه‌سنی ستر ایتمکه اجتهاد ایدر.

ارحم الراحمین الله تعالی‌نڭ امر و فرمانلری جمله‌سی، عموم بنده‌لرنڭ سعادت دنیویه و اخراویه‌لری اوچون، فائده‌لی بولغانلرنی توتمق عمل ایتمك، ضررلی بولغانلردن صاقلانمق اجتناب ایتمك اوچون‌در. بو ایسه یالغز الله‌تعالی طرفندن بر مرحمت وشفقت الهیه‌در. شول ارحم الراحمین سبحانه و تعالی‌نڭ شفقتی عموم اولاد بنی آدمنی شامل، وعموم بنده‌لرنڭ سعادتی اوچون کافل اولاجغی شبهه‌سزدر.

اهل انصاف اسلامیت‌نڭ تعلیمات الهیه اولندیغنی ملاحظه ایدوب، هر جهتنی اوزن اوزن ملاحظه ایدرسه: حقیقت، انسانیت، مدنیت، اسلامیت همه‌سی بر اولدیغنه قناعت ایدر.

حکمت دخی حقیقت ایله مناسبت تامه‌سی اولدیغی مقرردر «الحکمة ضالة المؤمن اخذها حیث وجدها» حدیث شریفی دخی بونی مؤیددر.

البته حقیقتنی آرامق بولمق مشکل و آغر بر شیدر، هر کس حقیقتی ایزلر، لکن بعضلری تابارلار بعضلری یوق. حقیقت بر کره قولده اولورسه بعد مشکللرنڭ آچقچی دیمکدر.

باطلنڭ بطلاننی اثبات اوچون حقیقتنڭ وجودی لازمدر، حقیقت اولمزسه باطلنڭ بطلانی معلوم اولمز: آق قارا، آیدنلق قارانلق، عدالت ظلم، یخشی، یمان، حسن قبح و امثالی اضداد همه حقیقت ایله آڭلاشلیور.

حقیقت آدم بالاسینه اوزینڭ آدم ایکاننی معلوم ایدر. آدم هر شینی حقیقت ایله آڭلار.

آدم بالاسی بلمگان نرسه‌سینه هر زمان دوشمان اولور. شونڭ اوچون بعض آدملر حقیقتی اعتراف ایتمکده تردد ایدر و بعض حقیقتکه قارشی کیتدیکنی بلماز، والا اصل حقیقتی ستر ایتمك ممکن دکلدر. حقیقت بر جوهر معلومدرکه هیچ بر وقت تبدل ایتمز. اصل منبع و منشأ حقایق قرآن کریمدر. قرآن کریم کلام الهیدر الله سوزیدر. کافرلر، حاشا ثم حاشا قرآننی محمد علیه السلام سوزیدر دیرلر. هر کیم شولای اعتقاد ایدرسه کافردر. حضرت پیغمبر قرآننی بنده‌لره تبلیغ ایتمك اوچون آراده یالغز بر واسطه‌در. والا اوزی اوقومق یازمقدن عاجز اللهنڭ بر بنده‌سیدر. بزنڭ کبی آدم بالاسیدر. قرآن کریم کبی الی یوم القیامه دستور العمل اولان بر کتابی تنظیم ایتمك طاقت بشریه‌دن دکلدر. قرآن کریمنڭ بیڭ اوج یوز سنه‌دن برو بلا تبدیل ولا تحریف صدور ناسده محفوظ اولنمه‌سی، خصوصاً لسان عربدن بی خبر اولاد عجمنڭ، بر کلمه‌سنی دخی آڭلامیه‌رق بویله بر جسیم کتابنڭ نظم

جلیلنی نفسلرینه هیچ ملال کتورمیه‌رك حفظ ایتمه‌لری دخی ملاحظه اولنورسه (انا نحن نزلنا الذکر و انا له لحافظون) آیت کریمه‌سینك حکمتی ظاهر اولور. هله بو سنه‌لرده آوروپا علمالرینك حقایق اسلامیه‌ده تدقیقات اجرا ایتمه‌لری و اسلامیتك یاپونیه‌لره قدر آیاق آتمه‌سی نظر اعتباره آلنورسه، هر کسنك آرامقده اولدیغی حقیقت حکم جلیل قرآن اولدیغنده هیچ شبه قالماز. بعض مسلمان اسمنی کوترکانلر زندیق‌لر، خصوصا قزانده مشهور میسیونیر پینیگن تربیه‌سنی کورکان، حقیقت اسلامیتدن بی خبر، اوزلرینه (سوسیال دیموقرات) نامی بیرکان انسانیتدن بی بهره وجدانسز ایش‌سز کوچسز گمراهلر، حقیقت قدرنی تقدیردن عاجز کم عقل محروملر، دین مبین اسلامغه اطالهٔ لسان قیلسه‌لرده، اسلامیت علیهنده بر چوق هذیان‌لر سویله‌سه‌لرده، بونلر شول کشی‌لرنك جهالت‌لرندن و الله تعالی حضورندن مطرود قارا یوراکلر اولدیغندن بشقه هیچ نرسه‌گه دلالت قیلماز.

بونلرنك اسلامیت علیهنده اطالهٔ لسان ایتمه‌لری ایله کروان آرقه‌سنده ایت اورمه‌سی آرسنده فرق یوقدر، بو کبی حقیقت دوشمانلرینك انکارنده هیچ زیان یوقدر، حقیقت کینه حقیقت اوله‌رق باقی اولور.

بعض‌لار حقیقتی ابتدا انکار ایدرلرده بعد حق ظاهر اولوب اقراره مجبور اولورلر. علم دخی حقیقت ایله وجود بولمشدر. قرآن عظیم الشأن هر بر علوم وفنونی جامع اولدیغندن منبع حقیقت‌در. شول سببدن امت محمدك هر نوع حرکات دینیه‌سی حکم قرآن اولدیغی جهتله، اوامر و نواهی همان علوم‌نك طبی قسمنه تطبیق اولنورسه حقیقت دخی برقات زیاده ظاهر اولور.

علماء کرام ذوی الاحترام حضراتنه هزار شکران اولورکه: دین مبین

اسلامنڭ اساسنى عقل سليم قبول ايدر درجه‌ده علوم و فنونه تطبيق ايتمشلردر، وقت و زمانيله منبع حقايق اولان قرآن كريم ايات بيناتى حكميات و فلسفه‌سيله تشريح ايلمشلردر. شوراسى دخى زياده‌سيله موجب شكراندركه: هيچ بر عصرده علماء اسلام معارفه خدمتندن كيرى قالمامشدر. هر فنده (ال يازيسى) قول برلان يازغان كتابلر من القديم اسلام كتبخانه‌لرنده مملودر. بوندن مڭ يل، سكزيوز يل مقدم يازلمش كتابلرنڭ اصل نسخه‌لرى الى يومنا هذا محافظه اولنمش و اولنمقده‌در. مگر هر لازم اولان مسئله‌نى كرك وقتنده همان بولمق هر كشى‌گه نصيب و ميسر بولمايدر. بعض دين امرلرينڭ حكمتنى بلمك اوچون هر كشينڭ حالى كيلمايدر. شول سببدن بو عاجز علماء اسلام كتابلرندن انتخاب ايدوب، حكميات دينيه‌نى مبين بر كوچك رساله، اوز تلمزده هر كيمگه آڭلانمه‌سى ممكن بولغان درجه‌ده يازمق نيت ايلدم. مقصودم يالغز اظهار حقيقت يولنده قولمدن كيلگان قدر بر خدمت ايتمكدر. البته بنم كبى بر عاجزنڭ قولندن كلور نرسه بيك آزدر، فقط بنم يازاچغم اوز معلوماتم اولميوب، علماء اسلام اثرندن آلنمش برر نبذه‌در.

منم بو كتابچه‌ده يازه تورغان سوزلرم: دين اسلامده حلال، حرام، فرض، سنت، مباح و مكروه بولغان امور دينيه‌دن هر قايوسى‌نڭ فائده و ضررلرينى كوستره‌جكدر، زيرا دين اسلامده مأمور بولغان كوب نرسه‌لر، عادتا بنده‌نڭ سلامتلكنى محافظه ايتمك اوچون بر نوع دوادر. منهى بولغان، محرمات دخى ضررندن بنده‌نى صاقلامق اوچوندر.

شونڭ اوچون بر بنده‌گه اول دنياغه كيلگاچده لازم بولغان بر

(ختان) سنت عملی نڭ فائده‌سنی بر آز بیان قیلوب اجرا اولنمدیغی تقدیرده زیاننی دخی کوستره‌جگز. بو خصوصده بولغان معلوماتمزنڭ کافه‌سی مسلمان طبیب حاذق‌لرینڭ اثرندن مأخوذدر.

ختان اسلامیتده سنت‌در حتی اکثر مسلمانلر مطلقا سنت تعبیر ایدرلرسه، ختان مراددر. تاتارلر سنتکه اوتورتمق دیرلر. ختان راس ذکر خارجنده خشفه بولغان سنت دریسنی کسمکدن عبارتدر. غلفه یعنی سنت دریسنی کسمکدن مقصود اصل نظافت پاکلک‌دور. غلفه کسلمه‌سه خشفه ایله غلفه آراسنده مادهٔ جبنیه دیگان بر نچار نسنه توپلانورده (فیموزیس) (پارا فیموزیس) دیگان ذکر تیشیکنده بر تارلق حاصل بولور، هم عدم نظافتدن رائحهٔ کریهه ایله برابر بر خسته‌لق میدانه کلور عاقبة الامر غلفه ایله خشفه‌نڭ التهاب‌لنمسینه سبب بولور ذکرنڭ دیشك‌لری طارلشور عاقبت بول خروجینه ضعیفلك کلور صوڭره بر نیچه طاش‌لار حاصل اولوب سلامت‌لکی اوچون کلی زیان اولور ذکرده کانغرین خسته‌لغی پیدا اولور. نتیجه‌سی آلت تناسل‌نڭ ضعفیت تامه‌سینه و انقطاع نسله قدر تأثیری اوله‌جغی اطبا قاشنده مقرردر. شول سبب‌دن بعض اطبانڭ آوروپا حکمالرینڭ دخی سنت بولغان ختان عملیاتنی قبول ایلمکده اولدقلری شایعدر.

بو کبی حکمیات فنیه‌نڭ بوندن بڭ اوچ یوز سنه مقدم نظر اعتباره آلنه‌رق دیانة سنت اوله‌رق قبول اولنمه‌سی دخی ملاحظه اولنورسه بونده اولان محسناتنی تصدیق اوچون انصاف‌دن بشقه هیچ بر شی لازم دکلدر.

(طهارت)

عقل بالغ بولغان مسلمان‌غه نماز فرضدر. نمازی ادا قیلمق اوچون طهارت شرطدر.

طهارت آبدست: ال - قول، یوز، آغز، بورون، باش، قولاق، ایگسه، آیاق کبی بدن‌نڭ هر وقت حرکت ایدر فعال اولان قطعه‌لرنی صو ایله یایقامق و مسحدن عبارتدر. ظاهر قاراغانده بوراده یالغز بر نظافت کبی کورنسه‌ده، اصل اعضالارنڭ شول تعداد اولنمش قطعه‌لردن مطلوب درجه‌ده کسب قوت ایتمك اوچون قانڭ لایقیله دورانی لازمدر. قان بو اعضالارده کوبراك یورورکه کیراك، قان جریانی اوچون مخصوص بر موازنه واردر، شاید شو موازنت بولنمه‌یه‌جق اولور ایسه، اعضالارنڭ صحتنه کیملك و نقصان کله‌جگی شبهه‌سزدور.

اشته شوجولان دمی موازنهٔ مطلوبه‌یه کتوره‌چك شی آبدستدر. آبدستده فوق العاده نظافتی محافظه ایدر. بر کیمسه طهارت اعضالرنی یایقاسه غسل ایلسه، نظافت اوچون جمیع بدنی یایقامش کبی اولور. حفظ الصحة نقطهٔ نظرندن طهارت‌نڭ منفعتی عموم اطبای مسلمین طرفندن تصدیق اولنمشدر.

اللرده‌گی طامرلار قول و بازو طامرلارینه قاراغنده نازکدر ایچنده بولغان قانده بیك آغر دوران ایدر یورور. شول سببدن اللر صو ایله یایقاندیغی زمان، دوران دم مطلوب درجه‌ده اوله‌چغی شبهه‌سزدر.

بونی آزغنه ملاحظه ایدرسه هر کیم بیك تیز آڭلار. قان آزغنه توقتالغانده ینده بیهوشن بولوب ایسی کیدوب بارسه همان یوزینه صو

سیبه‌لره هم صونی سیبکاچده همان هوشنه کیله. بو هر کیمگه معلوم بولغان بر تجربه‌دور. صووق صو قان‌نڭ همان یورومسینه سبب اولور. بعض شوندای هوش‌سز بولغان‌لاردن قان هم آلدرالار، بوده بر طامردن قان‌نڭ بوشانلماسی ایکنجی طامرده بولغان قان‌لارنڭ یورمه‌سی اوچوندر. صونڭ بدنه تماس ایتمه‌سندن قانده حرکت زیاده اولور بدنگه صو دوکلدیگی زمان صونڭ (بخار) پارغه انقلابندن صو دوکلدیگی یرده صالقن‌لق حاصل اولور. بر کشی‌نڭ تیرله‌دکدن صوکره صغوقدن خسته اولماسی دخی، بدنده‌کی تیرنڭ (بووغه) بخارغه منقلب اولماسندن، شول صو تیگان یرنڭ صالقن‌لانمه‌سندن حاصل اولور.

بدنگه تیگان صونڭ سجاق اولماسیله صغوق اولماسنده دخی فرق عظیم واردر. سجاق صو دخی تیز بخاره منقلب اولور، صغوق صو ایسه طمرلرده قان دورانی ایچون بر منبه کبی تأثیر ایدر، شول سببدن دوران دم تزاید ایدر.

ال‌لر هر وقت هر اعضادن زیاده مستعملدر، شو حالده ال‌لرده دوران دمگه احتیاج باشقه اعضالارغه قاراغانده دخی زیاده‌در، شول دوران دم سببلی اللرده قوت باشقه اعضالاره نسبة دخی آرتق اولاجغندن بونلری هر دائم یایقامق سنت و مستحب اولمشدر.

هر ابدست آلندیغی زمان آغزلره اوچ کره صو آلمق و مسواك استعمال ایتمك عملنه کلنجه منفعتی ظاهر و آشکاردر، یمك یدکدن صوکره دیش‌لرنڭ اوزرنده و آرالارنده آش قالاجغی مقرردر. بنده‌نڭ غداسی‌ده حیوانی و نباتی‌در هوا و حرارت و رطوبتنڭ تحت تأثیرنده

بولندیغی زمان تفسخ تعفن ایته جك صاصیه جك در. بو تفسخ عاقبت (نفس) صولوغه رایحهٔ کریهه ویره جگی کبی دیشلری چوروك نصوگره آشاغان طعام لایقیله چیکنه‌لمدکندن مطلوب درجه‌ده هضم حاصل اولاماز. شول سببدن صحته زیان گلور، حتی حیات تهلکه‌یه دوچار اولور. بوندن باشقه اول دیش‌لر آراسنده صاصیغان ماده‌لر صو ایچکانده معده‌که کیدوب، معده‌نی دخی بوزار، معده‌نڭ بوزولمه‌سی صحتی مخرب اولاجغی شبهه‌سزدر. شو حالده آغز ایچنی تطهیر و پاك ایتمك دیش لرنڭ کرلرینی کیدرمك لازمدر. خصوصا آغز ایچینی صغوق صو ایله تطهیر ایتمك فائده اوله‌جغی هر نوع شبهه‌دن عاریدر.

بو زمانده دیشلری تمیزلمك اوچون مخصوص فورچه‌لر ودیش طوزلری پاروشوکلر استعمال اولنمه‌سی شایعدر. فقط بونلرنڭ‌ده ضرری منفعتندن زیاده‌در.

فورچه‌نڭ اعلاسی حیوان قیلی‌در. بو قیل‌لرنڭ اکثری دائما نجاستده بولندقدن ماعدا هر تورلی خسته‌لق‌لر ایله تلف اولمش حیوان‌لرنڭ قیل‌لری تصادف ایده‌جگی ده معلومدر. بو قیل‌لرنڭ مادهٔ حیوانیه‌دن اولمه‌سیده تعفنه تماماً یاردم ایده‌جکدر. حتی انسان عریض عمیق ملاحظه ایدرسه بو قیل‌لری آغزه آلمایه چیرکانر. نره‌ده قالدی خنزیر قیلی، زیرا دیشی بتون خراب ایدر.

دیش طوزلری ایسه مرجان امثالی اجزای فردیه‌سی سرت و قاتی اولان ماده‌لردن اولوب بوده دیشلرنڭ محفظه‌سی اولان مینای‌سن دیگان دیش‌نڭ اوستندگی پارلاق قابنی اکاله ایدوب بر آن اول دیش‌نڭ چورمسینه خدمت ایدر.

مسواك آغاچی ایسه نباتی اولدیغی اوچون هیچ بر وقت مینای‌سنی

خراب ایله‌مز هم کندیسنده بر آجی مادهٔ مره و قابضه اولدیغندن دیش ایتلرینه قوت ویره‌جکی‌ده معلومدر. مسواکده تعفنه صالح هیچ بر ماده اولمدیغندن مطلوب اولان فائده‌دن باشقه هیچ بر مضرت ملحوظ دگلدر. скорбутъ خسته‌لغنه گرفتار اولانلردن بعض کمسنه‌لره مسواک استعمالنی توصیه ایدوب، دیش ایتلرینك تکرار اوسدیکنی دوقتور حسین رمزی بك تجربه ایتمشدر. بن حقیرده بالذات مسواك استعمالنی تجربه ایتمشم: مسواك استعمالندن دیشلرمده موجود اولان قوت، حالا یاشم ایللی‌یه کلدکده، هر نوع جوزلری قرمقده اصلا دیشدن بشقه بر آلته احتیاجم یوقدر.

بورون‌لره اوچ کره صو چکمك منفعتی ایســه، بونلرده هر وقت (زکام) ناصمروك خســته‌لغی بولنور، زکام اثری اوله‌رق بر طاقم چبانلر حاصل اولور. زکام‌نڭ متعدد سـبب‌لری اولسه‌ده بریده هواده بولغان کوزگه کورنمی تورغان توزان‌لردر. بو توزانلر تنفس واسطه‌سیله بورونلرغه کرور، غشأ مخاطی تخریب ایدر، شونده زکام حاصل اولور صغوق صو مفردات طب‌نڭ بیانته کوره مضاد التهاب اولدیغی اوچون زکامه مبتلا اولانلر صغوق صو ایله استنشاق ایدرلرسه همان زکام زائل اولور.

بعد یوز یایقامق‌ده بولغان منفعتلری‌ده عرض ایدرز صغوق صو بشقه اعضالرغه نی قدر فائده‌لی ایسه، یوز بیقندیغی زمان کوز قاباقلره و یوزنڭ بشقه جزلرینه او قدر فائده ایدر. بونی تعریفه دخی حاجت یوقدر. کوزگه قان هجومنی دفع ایدر، کوزگه عارض اوله‌جق بر چوق خسته‌لق‌لری دفع ایدر. حتی استانبولده بر مسلمان کوز آغریسنه مبتلا اولوب، تداوی اوچون بر خره‌ستیان دوقتورینه مراجعت ایتمش ایکان،

دوقتور کوزنی باقدن صوکره دیمش که: مسلمان لار دائما آبدست آلورلر، آنلرده کوز آغریسی اوله‌ماز، بن تعجب ایدرم سن بو خسته‌لغی نره‌دن آلدڭ بونی‌ده بالذات شول کشی اوزی حکایه ایدر.

قوللرڭ دیرسکلره قدر یایقانمه‌سی ایله حاصل اوله‌چق منفعت‌ده شویله‌در: یوقاروده هم سویله‌دك هم دائم خدمت ایدن اعضا ال‌در، قول ایسه ال‌لرنڭ محرکی اولدیغندن بونده اولان طمرلر ال‌لرده اولان طمرلره نسبة قالون بولسه‌ده شعبه‌لرنده قان آغر حرکت ایدر شونڭ اوچون بویله بر اعضانڭ صغوق صو ایله یایقانمه‌سی عینا ال قوتنه یاردم ایدر.

صوکره باشه صو ایله مسح ایتمکده فائده شودرکه: باشنڭ دائما صیجاق توتلمه‌سندن مییه‌نڭ التهابی و باش آغریسی حتی نزول کبی وخیم خسته‌لق‌لرده اولور، شونڭ اوچون باشنی یومیه بر نیچه صغوق صو ایله صالقنلاتمق کفایه ایدر. بلکه ایکسه‌گه مسح قولاقغه مسح ایتمکده اولان خصلت‌لرنڭ فائده‌سی همان باشقه‌در.

آیاق‌لر بنده‌نڭ هر اعضاسنی یوکله‌گان ایڭ مهم بر اعضا اولدیغندن هر اعضادن زیاده قوته محتاجدر. شول حالده صغوق صونڭ سببندن ایاق طمرلرنده قان دوران ایتمه‌سی الزم اولوب، علما اسلام نڭ هر دفعه‌ده مسح‌دن غسل افضل دیدکلریده بونك اوچوندر.

ناقص الوضوء

طهارت بوزه تورغان نرسه‌لر

بول، منی، مذی، ودی‌نڭ بول یولندن، قان داخل وخارج بوندن،

و قاذورات و فنوات هضميه‌ده بولغان غازلر دبردن، ایرین و صاری صو کبك نوسه‌لرنڭ چپانلردن فلان چیقمه‌سی همه ابدستی بوزار. ابدستدن حاصل بولغان فائده یوقاروده بیان اولنمشدی. شمدی شو مذکور ماده‌لرنڭ بو اعضالردن خروج و چیقمه‌سیله طهارت بوزولمه‌سینڭ وجهی، شول طهارت آلغانده فانده حاصل اولمش موازنت و اعتدال‌نڭ زائل اولمه‌سیدر. شویله قاندن باشقه ماده‌لرنڭ بولندقلری محل‌لر آنلرنڭ خروجندن مقدم طغز اولور، نه زمان که چیقارسه اطرافی بوش قالور و بوندن بر کوشك‌لك قوتسزلك حاصل اولورده قان‌نڭ حرکتنده بولنان اعتدال زائل اولور، تکرار ابدست لازم اولور.

شافعی مذهبنده الی یاخود بدنی نا محرم خاتونه تیکسه دخی ابدستی بوزار. بونڭده سببی وجود بشرده اولان قان حرکتنده اولان مزازنه‌سنی شهوت اثریله دخی سریع عیب ایدر.

اوقوچیلره شونی دخی عرض ایدرز: بوراده بیان اولنمش اسبابڭ کافه‌سی ظاهری‌در، والا علماء اسلام اتفاقیله بونلرنڭ کافه‌سی امر تعبدی‌در، شو حالده بر مسلمان اوچون بونلرنڭ اسبابنی تفتیشه هیچ حاجت یوقدر.

ارکان دین‌دن اولان نمازنك فائده‌سی

تکرار ایتمك لازمدر اسلامیت‌ده هر نه کبی اوامر الهیه واردر، جمله‌سی بزه مقبولدر. نه اوچون امر اولنمش حکمتی نه‌در؟ بونی تفتیشه حاجت یوقدر. فقط اوامر الهیه‌ده ذهن یورتمك ملاحظه ایتمك هر اموره تفکر تذکر فائده‌دن خالی دکلدر.

هر کشیکه معلومدرکه: دائما مشغول بولغان اعضالار، باشقه اعضالره نسبة قوتلی اولور. مثلا هر وقت آغر نرسه کوتارگان کشیلرنڭ قول‌لاری، و هر زمان (وه‌لوسیپد) آیاق آرباسیله یورگان کشیلونڭ آیاق‌لاری، باشقه اعضالارینه بیوجك و صاغلام اولور، هر اعضاگه حرکت ایلدکجه صاغلام اولور.

دنیاده ذهنی مشغول بولماغان کشی هیچ یوقدر، مگر صبی و مجنونلرنڭ ذهنلری مشغول اولماز، آدم‌نڭ ذهنی مشغول اولدقجه، ذهن‌نڭ موقعی بولغان (مییه) بین کوب ایشلر، بین کوب ایشله‌دکجه، مییه‌ده بولغان طمرلارده‌کی قان‌لار آرتق حرکت ایدوب، مییه‌نڭ حجمی آرتار. مییه زیاده‌لشدکجه باشقه اعضالارغه ضعیف‌لك کلور. ذهن نه قدر اش کورسه باشقه اعضالار شول قدر ضعیف‌لشر.

حتی وهلة عقلی ضایع بولغان کشی‌لرنڭ بین‌لری معاینه اولندقده تحقق ایتمشدرکه: مییه‌نڭ بر قسمی کلیا آرتقان، ایکنجی طرفی بتونلای ضعیف‌لشکان، حکما شول حالدن استشهاد ایدرلرکه: ذهن‌نڭ کوب ایشلمه‌سی ذکل باشقه اعضالارغه، حتی مییه‌نڭ یاریمنه‌ده زیانی اولمشدر. شونڭ اوچون دیرلرکه: مجنون‌لرنڭ مجنون اولمالارینه سبب، ممکن اولمیان بر شینی تفکر ایدرك، ادراکده عجزدن میه‌نڭ بوزولمه‌سیدر.

بنده‌نڭ اعضای سائره‌سنی تحریك ایدر باشقه ایش بولماسه، ذهنی دائما مشغول اولوب، وجود ضعیف‌لکینه سبب اولاجغی و بو سببدن وجود بشره هر نوع خسته‌لق‌لر طاری اولاجغی، حکما عندنده مثبت‌در.

اشته شو حاله مقابل فی زماننا آوروپا علمالاری دائما اعضالاری حرکت‌لندرمك اوچون، (ژیمناستیك) فن تعلیم حرکات بدنیه اصولنی

ایجاد ایتمشلردر. حتی مکتبده تحصیل ایدنلرنڭ ذهنلری دائما مشغول اولدیغندن، مکتب شاکردلرینه هر کون ژیمناستیك لزومنه قرار ویرمشلردر. اکر ژیمناستیك اصولی منفعتی تصدیق ایدرسك نمازده اولان ژیمناستیك نڭ قات قات فائده‌لی اولدیغنی انکاره یول قالماز. اولا نمازدن مقدم واجب اولان ابدست، دوران دم اعتدالنه خدمت ایده‌جکی شبهه‌سزدر. قانلارنڭ حرکتی اعتدالندن صوکره، حضور قلب و تعدیل ارکان ایله قلنه‌جق نمازده، اعضانڭ هر بر جزئی معتدل و مساوی اولارق حرکت ایدر، هیچ حرکت ایتمه‌کان بر اعضا قالماز، بو صورتله کونده بش مرتبه کمال اعتدال ایله اعضالارنڭ تحریك اولنمه‌سی، بتون حکمته مبنی اولدیغنده ذره قدر شبهه اولنه‌ماز.

بوندن ماعدا ژیمناستیك امر اختیاری اولدیغندن، آنی ایفا ایتمکده کیمسه‌ده ثبات ایده‌ماز. اما نمازنڭ کونده بش مرتبه قطعی صورتده واجب اولمه‌سنی ملاحظه ایدرسك، بو امر الهی‌نڭ محضا بر صحت وجود و اداء شکران اوچون اولدیغندن، دوامی‌نڭ لزومی‌ده نظیر اعتباره آلنمق درکاردر. شو حالده بزم اسلاملره ژیمناستیك لازم دکلدر.

صوم - روزه‌نڭ فائده‌سی

بنده‌نڭ هر بر اعضاسی حرکته محتاج اولدیغی کبی، استراحته دخی محتاجدر. شول جمله‌دن اویقو ٢٤ ساعت مدت ایچنده سکز ساعت یاخود شوڭا قریب بر استراحت، هر اعضا اوچون لازمدر. اگر بنده لازم بولغان وقتده وجودنه راحتلك بیرماسه، آز بر وقت

ایچنده مجنون اولور. الله سبحانه وتعالی بنده‌نڭ هر اعضاسنی خلق ایلدیکی زمان، بو اعضالره ایکی وقت تعیین ایلمشدر: بری عمل حرکت وقتی، دیکریده استراحت وقتی‌در. اگر بر اعضاغه اوزینك وقتنده راحتلك بیرلماسه، صوڭره شول اعضانڭ ضعیف و خراب‌لغنه سبب بولور. بونی ملاحظه قیلمق اوچون علم فلانغه‌ده حاجت یوقدر، هر کیم اوزی آزغنه ملاحظه قیلورسه ظاهردر.

بنده‌نڭ سلامتلکی اوچون اعضالرنڭ اڭ لازم بولغانی آش (قازانی) معده‌در. بشقه اعضالرغه استراحت لازم اولدیغی کبی، معده‌گه هم استراحت لازمدر. معده‌گه بیرله تورغان استراحت هم، بر وقت معینده اولمق درکاردر. اشته شول حکمته مبنی اون ایکی آیدن عبارت بولغان سنه‌نڭ بر آینده، معده‌گه راحتلك بیرمك اوامر الهیه حکمتندندر.

اصل بنده‌نڭ وجودنی محافظه ایدن (آش قازانی) معده‌در. وقتلی وقتسز آشامقلردن معده‌ده هم بر نوع یورغونلق حاصل اولور. اگر معده‌گه وقتلی استراحت بیرلماسه، او زمان معده‌نڭ فسادنه و خرابنه سبب اولور. انسان موقت بر زمان اوچون آچ قالورسه هیچ بر زیان کلمز. شول سببدن طبیبلر معده‌ده بر فساد علامتی کورورلرسه، (حمیه) پرهیز ایله امر ایدرلر. (الحمیه رأس الدواء) حدیث شریفی‌نڭ معناسیده بودر. البته رمضان شریفده سحرنڭ و افطارنڭ دخی غایت هضمی ینگل آشلردن اولمه‌سی، بو حکمته مبنی استحباب اولنمشدر. فقط نه چاره بزنڭ کوزلرمزنی غفلت پرده‌سی قاپاتمش. هر اورده هر حکمتدن تغافل ایلدکمز کبی، رمضان شریفده دخی معده‌گه راحتلك

بیرمك دگل، معده‌كه بر سنه‌ده قالغان اون بر آینده کورمگان غذابنی کورستمه‌مز، سحرده مایلی آشلر، آنك آرتوندن هیچ هضمغه میدان بیرماینجه یاتوب یوقلامقلر، همه‌سی خلاف حکمت خلاف مصلحت‌در. علمای اسلام بونلرنك کافه‌سنی بوندن برقاچ یوز سنه مقدم تشریح ایتمشلر، هر حکمتی بیان بیورمشلر ایکن زمانه ملالرینك بو حال‌لردن کوز یوموب اغماض ایتمه‌لری بتون نفسانیت‌لرندن تولد ایتمش عمادر.

غسل‌نك منفعتی

جماعدن صوڭره بنده‌نك وجودنده بر آغرلق بر یومشاقلق پیدا اولور، حتی بو آغرلق یالگز جلدده اولمیوب بلکه آنلر ایله برابر وجود بشرنك هر جزئنده بر رخاوت طمرلره قدر سرایت ایدر. موازنت جریان دم بیك زور انقلابه دوچار اولور. حتی بدنك لایقیله نسیم‌لردن تنفس ایلمه‌سینه مانع اولور. بو حاله مقابل تدبیر صائب اولسه، صو ایله ییقامق صو دوکمك بدنك هر جزئنی صو ایله ییقامق‌در.

انسان جنب اولدیغی زمان بونی تجربه ایدرسه، هیچ شبهه‌سز تصدیق ایدر. بوندن مقدم ابدست حکمتنی بیان صره‌سنده ابدست‌نك جریان دمه خدمتنی واعتدال دمه منفعتی عرض ایتمشدك، البته ابدستگه نسبة غسل‌نك منفعتی دها زیاده اولاجغنی بیانه حاجت یوقدر. شو معنایه بناء فقها عظام ابدست ایله قیلنان نمازدن غسل ایله قیلنان نماز افضلدر دیمشلر.

صحت بدن اوچون بو زمانده اطبا کافه‌سی (دوش) توصیه ایدیورلر بزده شرعا واجب بولغان بر عمل اولدیغنی ملاحظه قیلوب شکرانه ایتمك لازمدر.

ارکان دیندن اولان زکات واجب صدقه‌لر منفعتی

بونلره هر قنغی نقطه‌دن نظر ایدرسکز هیچ شبهه یوقدر بونی انکار ایدن بولنماز: انسانیت قبول ایدر، سوسیالیست قبول ایدر، دیموکرات قبول ایدر، همه دیرکه بو یخشی در، یخشی اولدیغنی اصلا وقطعا انکار ایتمزلر. فقط عاملی آز اولور. اما الحمد لله بزنڭ دینمز بونی فرض ایتمشدر. هر کشی گه الزام ایتمش واجب قیلمشدر. بو جهتنی نظر اعتباره آلمق درکاردر. اصل مهم اولان جهتی شو جهت‌در بشقه حکمت‌لرینی بیانه حاجت یوقدر. بونڭ ایله برابر بزم روسیا مسلمانلرنده بو کبی صدقه‌لر یول‌سز هیچ اورنسز صرف اولنمقده‌در. حتی بایلارمزنڭ زکاتٌ بیره‌م دیب بر طاقم چوروك مسکاو مالنی، اوزندن ایکی کره آرتق بای ملالرغه طارانمه‌سی، هیچ ضرورتی اولمیان سرخوش‌لره امثالی دیلانچیلکنی اوزلرینه کسب اتخاذ ایتمش آدملره طاراتمق شرعاً وعقلاً جائز اوامدیغی حالده، خلقمزده عادت اولمشدر. هله خان کرمنده بایلرنڭ زکات بیرمه‌سی بتون کاسم خلقنه زیاندر، کاسم بایلری فلان کون زکات بیرام دیب اعلان ایدر، شونڭ زکاتنی آلورغه دیب اطرافدن خلق کلور، کاسیم فقرالری خانه‌سنده قوناق بولوب زکات کوتوب ایکی اوچ کون یاتار، اوچ کوندن صوڭره بایدان ۱۲ آرشون چوروك سیتچه آلور، بیچاره فقیر اوی صاحبی حسام الدین بای‌نڭ بیره تورغان زکاتندن نی قدر زیان کورور. و امثالی مناسبت‌سز خال‌لر، قزانده دها کوبدر. بو حال‌لری ملاحظه ایدرسك انصاف ایله موازنه اولنورسه، حکمیات دینیه‌دن

اولان زکاتنڭ منفعتی کلیا ضایع اولور. البته بونلری اصلاح بابنده تدابیر لازمه ملته واجبدر. اما اصل زکات وصدقه عین حکمت اولدیغی شبهه‌سزدر.

ارکان دیندن بریده حجدر

حج زیارت کعبة الله، بای بولغان کشی‌گه عمرنده بر کره کعبة اللهنی زیارت قیلمق فرضدر. دنیانڭ قایو مملکتنده و قایو پادشاه تحت حکومتنده اولورسه اولسون، مادام مسلماندر بای‌در، اول کشی‌گه عمرنده بر مرتبه کعبة اللهنی زیارت قیلمق فرضدر.

بو زیارت اوچون شارع طرفندن وقتی تعیین اولنمشدر: ذی الحجه سکزنچی کوندن اعتبارا مکه‌ده حاضر اولمه‌لی، طوقزنده آخشام عرفات مجلسنده حاضر اولمق فرضدر، مدتی نهایت بش کوندر. صورت اداسی غایت عقل وحکمته موافقدر: سن حاکم من آمر اوتاکه ملیونیر بیریکی شریف فلان یوقدر، همه‌یه مساوی برابر بر لباس احرامدر، همه‌سی مساوی من کل فج عمیق چاقرلمش‌لر، بوقدر خلقنڭ شهرده اجتماعی ممکن اولمدیغندن: عرفات میدانی، منا میدانی، هر کسه برابر کوسترلمش، هر کیم قایده بوش‌اورون تابسه، شونده حاضراولسون بو مقاملردن هر برنده اوقونمش (خطبه) لیکسیه‌لردن درس آلسون. بونگده پروغرامی شویله تعیین اولنمشدر: (ولا رفث ولا فسوق ولا جدال فی الحج) بوندن دخی مناسب پروغرام اوله‌ماز بشقه جهتنی البته وقت حجده امیر مکه تعیین ایتمك لازمدر. زمانه‌سینه کوره زیارت بیت الله اوچون، خصوصا شول مبارك بش کونده اولان خط حرکت تعیین اولنوب: خطیب‌لر، واعظ‌لر، ناصح‌لر، نطق سویلاوچیلر هر یره تعیین اولنمق درکاردر.

حج شریف‌نڭ جمله حکمتنی بیان ایتمك، بزم کبی عاجزلره تصور خارجنده‌در. حکمیات الهیه لا تعد ولاّ تحصی: هندلی، قطایلی، روسیه‌لی، عجمستانلی، افغانلی، جاوالی، یاپونیه‌لی ترکستانلی وسائره وسائره بونلر همه‌سی مسلمان ملت واحدة (ملت ابیکم ابراهیم هو سمیکم المسلمین) نه قدر بیوك سیاستلر، نه قدر بیوك حکمتلر، بونلری و بونلرنڭ محسنات سیاسیه‌لرنی تعداد ایده‌جك اولورســق، جلدلر ایله کتاب‌لر یازمق لازم اولور.

بو خصوصده (اسرار حجـاز) عنوانلی بر اثرمز واردر، اوراده بر چوق حکمتلر، بر چوق نافع مقاله‌لر واردر، شمدیلك کتاب‌نڭ حجمنه کوره سوزمزی اختصـار ایتمك مناسب کورلمشدر.

فقط شونی اخطار ایدرز: زمانه‌مزده شایع اولمش بدل حج تجارتی، ارکان دیندن دگلدر. بو تجارت بوندن قرق اللی سنه مقدم یوق ایدی، بو تجارت‌نڭ موجدی حاجی تارخان یاخود خان اورده‌سی قازاق خانلرینڭ آخونی عبد الجبار آخون مرحوم مخدومی الآن مدینۀ منوره مجاورندن مشهور مشایخ کرامدن عبد الستار افندی‌در. بو ذات محترم مدینۀ منوره‌که بوندن تقریبا ۳۸ سنه مقدم وارمشدر، صوڭره روسیه‌یه کلمش، بدل آلمش، کیدر کلور، تکرار بدل آلور، صوڭره تدریجا بو تجارت رواج تابقان، خصوصی تجارلر ظهور ایتکان، و اوزینه مخصوص ماکلیر دلال‌لری ظهور ایتکان، حتی بر وقتلر بش یوزکه آلغان بدلنی دورت یوزکه استانبولده صاتوب کیری قایتوچی‌لرده بولدی. بو معامله‌لردن هیچ برینڭ دین ایله علاقه‌سی یوقدر. شونڭ اوچون بز آنلرنڭ مضرتنی بیانه حاجت کورمایمز.

شمدی بز بو یرگه قدر (علم حال) مزنڭ محضا طبی اولان جهتنی

بیان ایدوب، حکمی اولان جهتنه دخی جزئی بر نظر ایلدك، بوندن مقصد: دین مبین اسلامنك هر اموری فن طب وحکمته تطبیق اولنمه‌سی ممکن اولدیغنی گوسترمکدر. هم علمای اسلام شول طریقه آیات قرآنیه‌نك اسباب نزوللرنی ایزله‌مشلر، هر آیت معناسنی حکمیات حاضره‌یه تطبیقاتیله موازنه ایتمشلر. کتب اسلامیه‌نك بو جهتی غایت مکملدر.

اصول دین مبین اسلامده بر قاعدهٔ اساسیه واردرکه اوده: (عقل نقله مقدمدر مسئله‌سی) بو مسئله بو اساس غایت مهم وغایت موجب اعتبار وافتخار اولان بر مسئله‌در، من بو خصوصده اطالهٔ کلامه حاجت گورمه‌دم اما شوراسنی اخطار ایدرزکه بزم بورایه قدر عرض ایلدکمز منفعتلر، عبادتلر وفرض بولغان عمللرمزنك منفعتلری‌در. هیچ شبهه‌سز بوراده بزم گوستردکمز منفعتلر اصل حقیقته نسبة ذره‌در. والا حکمیات الهیه‌یی تماما تعداد ایتمك طاقت بشریه‌دن دگلدر. مگر شونی دخی خاطرده توتمق لازمدرکه بنده هر نرسه‌ده بیك اوزون فکر وملاحظه ایتمك درکاردر. انسان ملاحظه ایتدکجه الله سبحانه وتعالی الهام ایدر، بزم خاطرمزه کلمامش عقلمز ادراك ایتمامش هیچ شبهه‌سز ئللہ کیم لره من طرف الله الهام اولنور بنده‌نك وظیفه‌سی اسباب الهامه تشبث ایتمکدر یعنی تفکر تدبر و عریض عمیق ملاحظه ایله ذهنلره جلا ویرمکدر. الله تعالی کلام قدیمنده هر اورده تفکر تذکر ایله امر ایتمشدر. الله سبحانه وتعالی وجود پاکنی بنده‌لرینه امتحان طریقیله: (افلا ینظرون الی الابل کیف خلقت والی الارض کیف سطحت) الآیه وامثالی نیچه ایات بینات علی طریق الامتحان والاستشهاد وارد اولمشدر.

بونلری موازنه ایتمك اوچون انصافدن بشقه بر شی لازم دگلدر.

جلد اول عبادتده تمام اولدی جلد ثانی معاملات و محرمات قسمنه عائد اولوب هر نوع حرام بولغان نرسەلرنڭ اسباب حرمیتی و وجه تحریمی بالتفصیل عرض اولنەجقدر.

بر چوق آدملر ظن ایدرلرکە: یکرمنجی عصردە دیندن بحث ایتمك، دینگە عائد سوز سویلەمك زمانی دگلدر، شمدی هرکشی اوچون حیات ترکلك مسئلەسی فلان سوزلرنی سویلەمك لازمدر. حریت مدنیت سوسیالیزم کبی مسئلەلردن بحث ایتمك لازمدر دیرلر. فقط بزم فکرمز اسلاملرە حیات مسلمانلق ایلە برابر اولورسە حیاتدر، اسلاملرە حریت مدنیت همەسی لازمدر، فقط مسلمانلق دائرەسندە اولمق شرطیلە لازمدر.

بو کون خرەستیانلرنڭ کافەسی هر نە دعوا ایدرلرسە، خرەستیانلق پردەسی آستندن دعوی ایدرلر. بو کون دول معظمە اولوغ پادشاهلر آراسندە مشهور بولغان "شرق مسئلەسی" بتون جهانی امیدسز بر حالە کتورەجك مسئلەلردندر. بونڭ اصلنی تحقیق ایدەجك اولورسەق: روم ایلی شرقیدە، ماکیدونیادە، یونانستاندە دوکلمش قان دریالری آوروپالیلرنڭ آفریقایە دوغری آیاق آطشلری وسائرە نیچە قانلی مسئلەلر، همەسی شرق مسئلەسندن تولد ایتمش بر دسیسۀ خفیەدر. بو مسئلەنڭ آناسی صلیب وقعەسیدر. دها آچیق سویلەمك لازم کلورسە، خرەستیانلق ایلە مسلمانلق آراسندە اولان منافرتدر. بو کون چین قطایدە وافریقەدە جولان ایتمکدە اولان بر چوق میسیونیرلر، بو مسئلەنڭ تخومنی اکمك ایلە مشغول اولدقلری مقرردر. یازین بز میسیونیرنڭ بورنی قانادیغی کبی، مدنیت دعواسندە اولان؛ بلکە کلیسەیی حکومتدن آیردق دعواسندە اولان فرانسوزلر و بشقە

زور پادشاهلر همه‌سی پراخودلر صوغش آلتلرینڭ کافه‌سنی شول طرفه سوق ایدرلر، یکرمنچی عصرده دین سوزی کیراکمی دیگان بنده‌لر، بورالری ملاحظه‌دن عاجزلردر. یکرمنچی عصرده بر میسیونیرنڭ بورنی قانادیسه، ملیون آقچه‌لر صرف اولنوب یوزرمڭ جانلر تلف اولنمقده‌در. بز بونلره گوزل اعتبار ایله نظر ایدرسك، صوڭره دینمزنڭ اساسنی محافظه ایتمك اوچون، اسرار دینیه و حکمیات الهیه‌دن بحث ایتمگه مجبور اولورز. شونڭ اوچون شمدیلك بویله بر مختصر علم حال طبی نشرنی مناسب کوردك. انشا الله فائده‌دن خالی اولمز امیدنده‌یز. البته بو کبی نیچه نیچه رساله‌لر دخی نشر اولنورسه آزدر: (قل لو کان البحر مدادا لکلمات ربی لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی) آیت کریمه‌سی‌نڭ معناسی ظاهردر.

شولای هم بولسه‌ده علما بو مسئله‌دن کلیا اغماض ایده‌ماز، علما اسلام اوز مجلسلرنده حکمیات دینیه‌دن هر دائم مذاکره قیلسه‌لر، عوام خواص مجلس‌لرنده تعلیمات دینیه‌نڭ حقیقی معنالرنی ملاحظه قیلوب نظر اعتباردن کیچرسه‌لر، بزم بو کتابچه‌ده یازدیغمز خلاصه‌لر، حیات عمومی‌نڭ اصلاحی اوچون جزئی بر رهبرلك خدمتنی ایفا ایده بیله‌جکی شبهه‌دن عاریدر. بز بو کتابچه‌نی اجزا اجزا نشر ایده‌جکز. باذن الله بو کتابچه مأمورات دینیه و منهیات شرعیه‌دن هر مسئله‌نی برر برر نظر اعتباردن کیچره‌جکدر.

قارئین کرام خطالرنی بولوب، اوزمزگه مرحمت قیلوب تنبیه قیلسه‌لر بوندن صوڭره با ترتیب چیغه تورغان عددلرمزده، انشاء الله تصحیح ایدرز.

عبد الرشید ابراهیم

«الفت» و «تلمیذ» کتبخانه‌سنده موجود کتابلر.

" بیك بر حدیث " شریف ترجمه‌سی . . . . (۲) روبله
" ترجمهٔ حال " . . . . (۳) "
برنجی سنه «الفتی» توبله‌نوب صاتلمقده . . . (۲) "
" روسیا مسلمانلری اتفاقی " نڭ نظام نامه‌سی (۱۰) تین.
" روسیا مسلمانلری اتفاقی » نڭ پروغرامی عادی کاغذده (۷) "
" " " " یخشی کاغذده (۲۰) "
" هر کمکه کیرك " . . . . (۱۵) "
" صبح صادق " . . . . (۱۰) "
" وجدان محاکمه‌سی " . . . . (۲۰) "
" بیڭ اوچ یوز سنه‌لك بر نظره " . . . . (۱۰) "

«الفت» و «تلمیذ» مطبعه‌سی هر دورلو مطبعه ایشلری دخی قبول ایته‌در و قبول ایتکان ایشلرین وقتنده اولگورته‌در.